

ความสำคัญ/หลักการเหตุผล

วัฒนธรรมที่มีค่าและควรอนุรักษ์ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ในประเภทการแสดงที่เป็นเรื่องราว คือการแสดงหมอลำเพลิน ล้วนเป็นการแสดงที่บ่งบอกถึงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนชาวอีสาน และเป็นการเล่าเรื่องเป็นการเล่าที่มีผู้แสดงครบหรือเกือบจะครบตามจำนวนตัวละครในเรื่องที่ดำเนินการแสดงมีอุปกรณ์ประกอบทั้งฉาก เสื้อผ้าสมจริงสมจังและยังมีเครื่องดนตรีประกอบแต่เดิมที่มีหลักๆ คือ พิณ (ซุง หรือ ซึง) แคน กลอง การลำในอดีตเป็นการลำ ที่เรียกว่าหมอลำพื้น ซึ่งเป็นการเล่าเรื่องที่เป็นพงศาวดาร และหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา มีท่วงทำนองที่ไพเราะ ให้อรรถรสของตัวละครต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ตัวผู้แสดงจะใช้พรสวรรค์ของตัวเองในการลำทั้งทางด้านเสียงร้อง ปฏิภาณไหวพริบ และความจำ

หมอลำหมู่ หรือหมอลำที่เป็นหมู่คณะ เป็นหมอลำที่พัฒนามาจากหมอลำในยุคดั้งเดิม ซึ่งใช้ผู้แสดงเพียงหนึ่งหรือสองคน มาเป็นหมอลำที่ให้ตัวแสดงแทนตัวละครต่างๆ ในเรื่องที่แสดงเพิ่มอรรถรสในการชมมากขึ้น ประเภทของหมอลำหมู่ แยกท่วงทำนองในการลำ ซึ่งจะเรียกว่า “ทำนองการลำ” หรือ “สังวาทการลำ” โดยยึดเอาพื้นที่ ที่หมอลำได้รับความนิยมและโด่งดังในยุคแรกๆ เป็นหลัก หมอลำหมู่ที่ได้รับความนิยมจากยุคแรก จนถึงปัจจุบัน แยกประเภทได้ดังนี้

๑. หมอลำทำนองขอนแก่น หรือหมอลำสังวาทขอนแก่น เป็นหมอลำที่มีท่วงทำนองที่อ่อนหวาน มีความอ่อนช้อยในลีลาการแสดง ได้รับความนิยมมากที่สุดในยุคปัจจุบัน คณะหมอลำประเภทนี้ ที่ยังคงทำการแสดงอยู่ส่วนใหญ่เป็นคณะหมอลำเก่าแก่ที่โด่งดังมาจากอดีตอย่างน้อย ๓๐ ปี และได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นปู่ยามถึงลูกหลาน ในอดีตได้รับความนิยมในแถบจังหวัดขอนแก่น จังหวัดอุดรธานี เช่น คณะรัตนศิลป์อินตราไชยราช คณะหนูพานวิเศษศิลป์ คณะประถมนันเทิงศิลป์ คณะแก่นนครบันเทิงศิลป์ เป็นต้น

๒. หมอลำทำนองกาฬสินธุ์ หรือหมอลำสังวาทกาฬสินธุ์ เป็นหมอลำที่มีท่วงทำนองไพเราะ มีความแข็งแรงในตัว ได้รับความนิยมในแถบจังหวัดกาฬสินธุ์ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด รุ่งเรืองสูงสุดในช่วงประมาณปี พ.ศ. ๒๕๒๐ – ๒๕๓๕

๓. หมอลำทำนองอุบล หรือหมอลำสังวาทอุบล เป็นหมอลำที่มีท่วงทำนองที่อ่อนหวานผสมความแข็งแรง ได้รับความนิยมในแถบจังหวัดอุบลราชธานี

๔. หมอลำเพลิน เป็นหมอลำที่มีท่วงทำนองที่สนุกสนาน ครื้นเครง ได้รับความนิยมในแถบจังหวัดร้อยเอ็ด มหาสารคาม รุ่งเรืองสูงสุดในประมาณปี พ.ศ. ๒๕๑๘ – ๒๕๒๘

นอกจากประเภทของหมอลำที่กล่าวมาแล้ว ปัจจุบันยังมีหมอลำทำนองอื่นๆ อีกหลายคณะที่ประยุกต์เอาเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของหมอลำแต่ละคนมาพัฒนาเป็นทำนองการลำของตนเอง ซึ่งก็ได้รับความนิยมพอสมควรในยุคปัจจุบัน

หมอลำเพลิน เป็นหมอลำที่ได้รับอิทธิพลจากวงดนตรีลูกทุ่ง วิวัฒนาการมาจากหมอลำกษาวา มีจังหวะที่เร้าใจชวนให้สนุกสนาน ก่อนการลำเรื่องในช่วงหัวค่ำจะมีการนำเอารูปแบบของ วงดนตรีลูกทุ่งมาใช้เรียกคนดู กล่าวคือ จะมีนักร้อง (หมอลำ) มาร้องเพลงลูกทุ่งหรือบางคณะหมอลำได้นำเพลงสตริงที่กำลังฮิตในขณะนั้น มีทางเครื่องต้นประกอบ นำเอาเครื่องดนตรีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ เช่น กีตาร์ ออแกน แซ็กโซโฟน ทรัมเปต และกลองชุด โดยนำมาผสมผสานเข้ากับเครื่องดนตรีเดิม ได้แก่ พิณ แคน ทำให้ได้รสชาติของดนตรีที่แปลกออกไป

ปัจจุบันหมอลำเพลิน ได้รับความนิยมน้อยลง มีคณะหมอลำเพลินที่ยังคงทำการแสดงอยู่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับหมอลำอื่นๆ ส่วนใหญ่จะเป็นคณะหมอลำขนาดกลางและขนาดเล็ก แสดงในงานการกุศลทั่วไป ถือได้ว่าอยู่ในช่วงที่ได้รับความนิยมน้อยมาก จนอาจถึงขั้น ไม่คณะหมอลำเพลินคอยรับใช้สังคมในอนาคตเลยก็ได้

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด ในฐานะหน่วยงานหลักที่ให้การส่งเสริม และสนับสนุนงานด้านศิลปศึกษาและวัฒนธรรม จึงได้เก็บรวบรวมข้อมูลศิลปะการแสดงหมอลำเพลิน เพื่ออนุรักษ์และสืบทอดการแสดงหมอลำเพลินให้คงอยู่คู่สังคมตลอดไป